

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Tre Slægtled

i

Gaarden „Houmølle“ i Rakkeby Sogn
paa Mors.

Ved Johan P. Houmøller.

Nykøbing Mors
Morsø Folkeblads Bogtrykkeri
1924.

a jeg gerne vil, at Efterslægten skal kende lidt til vore Forfædres Liv og Færden her, vil jeg prøve at fortælle noget af det, jeg har hørt af min Moder og andre.

I den Hovmøllerske Slægtsbog ses, at Johan Jensen Aabo er født 1703, — efter mundtlig Overlevering i Finland —, at han som rejsende Feltberedersvend er havnet i Hovmølle i Ovtrup Sogn paa Mors, og at han giftede sig med Enken der. Hun var 23 Aar gammel, var født 1730, og hed Anna Pedersdatter.

Deres yngste Søn, Anders Johansen Aabo, er født 12. December 1769. Da han var godt 29 Aar gammel, gik han til Odgaard i Fjallerslev, Ovtrup Sogn, og bad Datteren der, Ane Andersdatter, født 1769, om at blive hans Kone; hun gav ham sit „Ja“, og Forlovelsen offentliggjordes 2. Marts. Forloverne var Karl Magnusen og Kristen Fruergaard, begge af Fjallerslev. Brylluppet stod i Odgaard 20. April 1798.

De fik hver 24 Daler Arv, hvorfor de købte en lille Hedelod, som laa vest for Rakkeby Kirke, og hvorpaa der kun kunde fødes en Ko. Her grundlagde de saa deres Fremtidshjem, det ny Hovmølle.

Det gamle Hovmølle ved Ovtrup Strand er for længe siden rykket op paa Banken, saa Limfjordens Vande ikke længere omskyller Slægtens gamle Hjem.

Da Anders Aabo og hans Hustru, Ane Andersdatter, 1798 flyttede til deres lille Hedelod i Rakkeby, begyndte de at lede Strømløbene fra Sønder- og Nørremølle sammen, satte ved hinandens Hjælp en Dæmning for, og dannede paa den Maade et Vandfald,

som de benyttede til Skindberedning og Tøjstampning, i den af dem byggede lille Mølle.

De fik meget at bestille og hjælp trolig hinanden. I den Tid, da de „gale“ Papirspenge var i Omløb paa Grund af Pengekrisen, brugte mange dem til at tænde deres Piber ved, men jeg lagde dem i Skabet, sagde Anders Aabo. Han mente nemlig, at de nok blev lidt mere værd siden.

De stod trofast hinanden bi i Raad som i Daad, i Sorg som i Glæde, og det var et ualmindelig strengt Dagværk, de øvede gennem de mange Aar, det forundtes dem at leve. Dog fik de den Glæde i deres høje Alderdom at kunne hvile ud, plejet af kærlige Hænder, i det Hjem, de havde grundet.

Hun var, i Modsætning til ham, tung og alvorlig af Sind, han derimod var livsglad og frejdig. Hun fik, skønt hun i det daglige var sparsommelig, det Lov, at hun var god mod de trængende.

De var gudhengivne Mennesker, der anvendte Tiden med Flid og Troskab, saa de stadig kunde lægge Ejendom til deres lille Hjem.

For at anskueliggøre Størrelsen og Rækkefølgen af Indkøbene aftrykkes paa Hefkets sidste Side et Kort, hvorpaa Tallene viser Rækkefølgen. Hedelodden, hvortil de flyttede i 1798, betegnes 0.

Efter faa Aars Forløb købte de Vestergaard i Rakkeby Sogn for 15 Rigsdaler og en Ost. Saa vidt det kan skønnes, var det i Aaret 1804. Det meste af Jorden lagde han under Hovmølle; det betegnes I. Resten solgte han. Bygningerne har han sikkert benyttet til at forstørre sine egne med.

Dernæst købte han — vistnok 1807 — en Ejendom af Kristen Bang. Bygningen solgte han til Mikkel Andersen Tøndering, som da havde købt en Udlod fra Kærgaard i Rakkeby Sogn, hvorpaa han stillede

Bygningen op. Den staar endnu, 1924, men er ubeboelig. Hr. Lærer Skyum, Erslev, har tegnet Huset, og Tegningen findes i „Historisk Aarvog for Mors“ for 1924. Jorden lagde han under Hovmølle; den betegnes II.

Lidt østen for Søndermølle ligger en lille Toft, som sikkert i gamle Dage har hørt under Dueholm Kloster; den har i alt Fald Navn efter Forstanderen, idet den kaldes Abbedtoft. Denne Toft skulde sælges, og Anders Aabo vilde gerne eje den. Men da han havde hørt, at Manden i Søndermølle vilde til Dueholm næste Dag for at købe den, gik han selv til Dueholm om Natten for at være der tidlig Morgen; fik ogsaa Jorden købt og mødte paa Hjemvejen Manden fra Søndermølle. Da Abbedtoft er frasolgt Hovmølle i 1866 betegnes den ikke paa Kortet.

Anders Aabo har saa vist ikke købt mere Jord, men under deres lange Virketid havde nu rejst sig en hel Gaard, der hvor før kun stod et lille, gammelt Hus. Midt paa Gaardspladsen i Hovmølle staar en Bindesten, hvorpaa der er indhugget:

A. H.M.

A. A.

1818.

Min Moder fortalte, at det betyder: Anders Hovmøller og Ane Anders-

Bindestenen er fotograferet af Inspektør Kai Uldall, og et tilsvarende Fotografi findes i Nationalmuseet.

datter, og at Aarstallet var det Aar, da de var færdige med at rejse Gaarden.

Der findes endnu her i Gaarden et Sæt Bjælder til Slædebrug med saa fin en Klang, at der vist næppe findes Mage til dem. I min Barndom havde vi en meget stor Slæde til to Heste, og bag paa den var der malet de samme Bogstaver og det samme Aarstal, som er indhugget paa Bindestenen. Ganske sikkert er disse Bjælder købt samme Aar som Slæden og er altsaa nu langt over Hundrede Aar gamle.

Anders Aabo — som i daglig Tale kaldtes Anders Hovmøller — afstod saa Hovmølle til sin ældste Søn, Johan Hovmøller, men de to gamle blev dog boende i det Hjem, hvor de havde levet og virket i saa mange Aar, og hvor de nu fik en kærlig Pleje.

Min Moder, som plejede Anders Aabo paa hans gamle Dage, har fortalt, at saa venligt, godt og livligt et gammelt Menneske havde hun aldrig kendt; han var altid ved godt Mod og vilde gerne fortælle om sit lange Liv.

Hun døde 1847, og han 1863, og de ligger begravede paa Rakkeby Kirkegaard lidt ud fra Kirkens søndre Mur. Deres Sønnesøn, Hans Kr. Hovmøller, har lagt en smuk Sten paa deres Grave.

Johan Andersen Hovmøller overtog Hovmølle 1830. Han er født 1800. Han giftede sig 10. November 1831 med Ane Kirstine Jørgensen, født 13. September 1805 paa Frydsbrønd i Lødderup Sogn paa Mors af Forældrene Hans Jørgensen og Hustru, Amalie Møller. Johan Hovmøller var en dygtig og anset Mand, der blev mange Tillidshverv betroet; blandt andet var han Medlem af Sogneforstanderskabet i mange Aar, var Formand for Jordboniterings-

mændene i Sønderherred; tillige var han Sognefoged og Lægdsmand.

Han og fire andre Mænd opfordrede i „Morsø Avis“ for 5. Januar 1856 til Dannelsen af en Bondehøjskole paa Mors. Men da den fornødne Interesse manglede, blev det ikke den Gang, Højskolen kom, men der var dog slaaet til Lyd for Tanken.

Baade han og hans Hustru var, som deres Forældre, dygtige, sparsommelige Mennesker, saa de kunde fortsætte i deres Forældres Spor med at udvide Gaarden.

Møllen brændte i deres Tid, og de byggede en ny nærmere ved Gaarden, og denne blev en Kornmølle. Dog fandtes der ogsaa i den et Par graa Heste til Tøjstampning*). Den var bygget meget solidt som alt, hvad Johan Hovmøller byggede.

I 1850 købte han et Kærskifte fra Rakkebygaard af Mads Aggerholm Knudsen og lagde det under Hovmølle. Det betegnes III.

1856 købte han et Stykke Jord af Kristen Pedersen. Denne Jordlod laa inde i Johan Hovmøllers Mark, og der laa paa den to smaa Huse, hvis Beboere han gerne vilde være kvit, og han kom maaske paa den Maade til at betale Jorden lidt højere end dens virkelige Værdi. Den betegnes IV.

I den samme Tid har han maaske købt et Stykke Jord, som i gamle Dage har hørt under Rakkeby Præstegaard og som kaldtes Næs. Det betegnes V. Han kom i Besiddelse af det paa den Maade, at han skulde give en Enkekone fra Søndermølle, hvortil Jorden hørte, Husly og Ophold Resten af hendes

*) Min Bedstefader kaldte de svære Egetræer, som brugtes til Tøjstampning, for: mine graa Heste.

Levetid. Da han ejede et lille Hus i den nordlige Ende af Buesig, kom hun til at bo deri.

Samtidig har han vel købt det Stykke Jord fra Ejstrup, som ligger syd for Aaen og som hører til Hvidbjerg Sogn, og lagt det under Gaarden. Betegnes VI.

1863 købte han et Kærlod fra Povl Riis's Gaard; den betegnes VII.

I 1847 byggede han en stor Kørelade; det var dengang ikke almindeligt, at Bøndergaardene havde Kørelader.

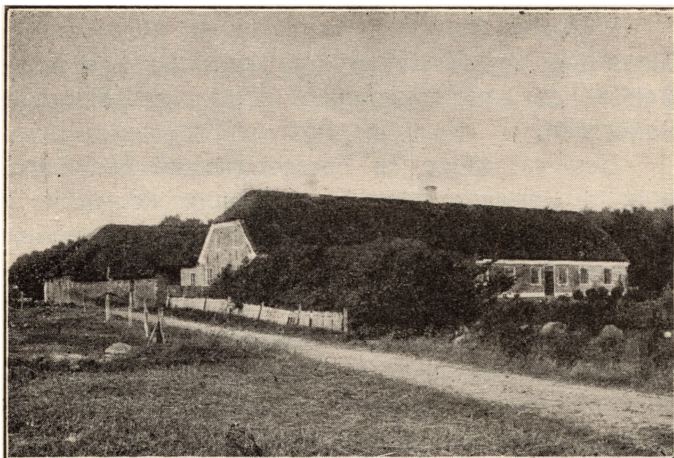
1851 byggede han et stort, nyt Stuehus, $51 \times 12\frac{3}{4}$ Alen. Det var efter den Tids Forhold et ualmindelig stort og højt Hus.

Det har saaledes været et virksomt Liv, de to førte. Han var en rolig og stille Mand, hun derimod var mere myndig og streng; men fattige og trængende gik aldrig forgæves til hende. Hun var jo født og opvokset under Herregaardsforhold*), hvad der vel nok prægede hende hele hendes Liv. Medens hendes Mand færdedes meget ude blandt Egnens Folk, sad hun helst hjemme.

De afstod Hovmølle til deres eneste Datter, Ane Nielsen, men vedblev dog at bo i det Hjem, hvor de havde haft saa lang en Virketid, plejet af deres Datter og hendes Døtre.

Han døde 9. Juni 1884, hun 29. Marts 1886. De blev begravede ved Siden af hans Forældre paa Rakkeby Kirkegaard, og der blev lagt en Sten paa deres Grave.

*) Om hende fortælles nærmere i „Slægten Jørgensen“.

Hovmølle.

Ane Nielsine Hovmøller, født 16. Februar 1840, blev 18. Maj 1866 viet til Peder Markvorsen fra Torp, født 22. December 1839 af Forældrene Markvor Kiistensen og Hustru, Kirsten Marie Mortensdatter. De overtog saa Hovmølle.

Han var en dygtig og oplyst Mand, som paa mange Maader fik Betydning for Egnen.

Da den grundtvigske Bevægelse havde slaæet Rod paa Mors og begyndte at brede sig ud over Øen, var der mange, der følte det som et stort Savn, at det næsten var umuligt at skaffe Plads til Møder og Forsamlinger. Dette førte til, at en Del Mænd traadte sammen med det Formaal for Øje at faa bygget et Hus, hvor man kunde samles til Møder og o. l. Til Byggeplads valgtes Hvidbjerg. Til at forestaa Opførelsen af dette Hus valgte man Peder Markvorsen. Han har sikkert været taknemlig for dette Hverv, da Sagen havde hans varmeste Interesse. Dette Hus fik stor Betydning for Egnens Befolkning og blev i en Række af Aar Midtpunktet for Egnens aandelige Liv.

Ligeledes blev han brugt, baade af de mange Foreninger og af Kommunen. Han var den første Bonde, der var Formand i Tæbring Kommunes Sogneraad.

Han var tillige en Foregangsmand paa Landbrugets Omraade, idet han mærglede det meste af Ejendommen, ligesom han drænedede det sureste og byggede Stalden op.

Efter hvad Smaafolk, som har kendt ham, fortæller, havde han en egen Maade at række dem en hjælpende Haand paa, og de gik aldrig forgæves til ham om Hjælp, hvorfor mange mindes ham med Taknemlighed.

Hun var en dygtig Husmoder og meget nøjsom. Hun stod i et mærkelig barnligt Tillidsforhold til Gud Fader, og hendes Hjerte bankede varmt for syge og nødlidende.

Deres Samliv blev ikke langt, da hans Lunger ikke var stærke. De sidste Aar, han levede, maatte han afstaa sine mange Tillidshverv.

Han døde 22. November 1881 efter 15½ Aars Samliv, knap 42 Aar gammel. Den 30. November blev han under stor Deltagelse fulgt fra Hovmølle til sin Grav paa Rakkeby Kirkegaard.

I en af Dagene efter hans Død kunde følgende læses i „Morsø Folkeblad“:

Dødsfald.

Natten til i Tirsdags døde en af Morsøs mere bekendte Mænd, Gaardmand Peder Markvorsen af Hovmølle i Rakkeby, i en Alder af knap 42 Aar.

Han var i sin Kreds en meget agtet og afholdt Mand. Hans brave og retskafne Karakter i Forbindelse med, at han var en af den nyere Tids mere oplyste Mænd, gjorde, at han stadig var betroet Tillidshverv

i Kommunen, hvilke Hverv han altid varetog med Samvittighedsfuldhed og Dygtighed. Han fulgte godt med i Tidens brændende Spørgsmaal og sluttede sig varmt til Frihedsudviklingen baade i kirkelig og folkelig Henseende.

Hans Bortgang er saaledes et Savn for Kommunen og ikke mindst for Smaafolk i hans Egn. Endvidere vil han savnes af de mange, som i ham havde en trofast Ven; men i Særdeleshed vil han da savnes i sit Hjem af Hustru og Børn. Med fuld Sandhed kan man ogsaa om ham anvende de Ord, der for nys er sagt og skrevet om en af Danmarks gode Mænd, nemlig Jens Jørgensen fra Bjerregaard: „Han var en kristen Dannemand og en folkelig Tillidsmand.“

V.

Forfatteren af ovennævnte Skildring har sikkert været daværende Lærer Vestergaard i Ovtrup paa Mors.

Hans Enke, Ane Markvorsen, vedblev dog at drive Hovmølle, til hun i 1901 kunde afstaa den til sin ældste Søn, Johan.

Det har sikkert ikke altid været let for hende at drive den ret store Gaard og Møllen, særlig de første Aar, mens Børnene var smaa, og de to gamle endnu levede og trængte til Hjælp og Pleje. Sorgen over hendes afdøde Mand hvilede tungt paa hende, og hendes Liv blev en stadig Længsel efter at mødes med sin forudgaaede Ægtefælle.

Efter at hun havde afstaaet Hovmølle, blev hun — som sine Forældre og Bedsteforældre — i det Hjem, hvor hun var født og havde levet hele sit Liv, og døde her 28. September 1922 efter at have været Enke over 40 Aar.

3. Oktober blev hun fulgt fra Hovmølle til sin Grav paa Rakkeby Kirkegaard af en stor Skare Venner og kom til at hvile tæt op til Kirkens søndre Mur ved Siden af sin Mand og paa samme Plads, hvor hendes Forældre og Bedsteforældre ligger begravede.

Nu hviler disse tre Slægtled fra Hovmølle paa samme Sted, Side om Side, og sover den sidste Søvn.

Ære være deres Minde.

Rakkeby Kirke.

Mens jeg skrev paa foranstaaende Oversigt over Gaarden her og dens Ejere af vor Slægt, kom jeg til at tænke paa disse tre Slægtleds Børn.

Det er jo ikke saa faa Børn, der i Tidens Løb er født og opvokset her i den gamle Gaard. De, hvis Lod det blev at drage ud herfra, har ganske sikkert ofte sendt Barndomshjemmet en venlig Tanke, naar de lod Minderne fra Barndomsdagene drage forbi.

De af disse Børn, der fik den Lykke at blive i dette Hjem og har faaet Lov at leve et langt Liv der, har faaet Gaarden og hver eneste Plet af dens Jord kær. Hver lille Sænkning og Ujævnhed i Jordsmonnet, hver lille Stigning og ikke mindst de overpløjede Kæmpehøje, alt omfattes det med den Glæde og Kærlighed, der kun bliver Barndomshjemmet til Del.

Da jeg kunde tænke mig, at en Del af Læserne af dette lille Hefte gerne vilde vide Besked om disse tre Slægtleds Børn, følger her en kort Oversigt over disse.

I.

Anders Johansen Aabo og Hustru Ane Andersdatter Odgaards Børn.

- a. Johan, født 1800.
- b. Anders, født 13. Oktober 1802.
- c. Peder, født 5. Oktober 1806.
- d. Niels, født 16. Juni 1808, død 1808.
- e. Johanne, f. 1808, død 1808.
- f. Jens, født 18. Marts 1811, død 18. Februar 1816.

a. Johan Andersen Hovmøller [Se Side 6] fik Hjemmet, Hovmølle, efter Forældrene. Han viedes 10. November 1831 til Ane Kirstine Jørgensen, født paa Frydsbrønd 13. September 1805.

b. Anders Andersen Hovmøller viedes 4. Marts 1825 til Else Katrine, født 1. September 1800 i Bakgaarden i Tæbring. De kom til at bo i Fruergaard i Ovtrup.

c. Peder Andersen Hovmøller viedes 8. December 1829 til Dorte Sørensdatter, født 6. Marts 1809 i Emb. De kom til at bo i Halkjærgaard i Dragstrup.

Ægteskabet blev kun kort, idet han døde 1. Juli 1831.
Enken giftede sig senere med Søren Kjær fra Emb.

II.

Johan Andersen Hovmøller og Hustru Ane Kirstine Jørgensens Børn.

- a. Anders, f. 25. Marts 1833.
 - b. Hans Peter, f. 13. April 1834, død 11. Maj 1835.
 - c. Hans Peter, f. 15. September 1837.
 - d. Ane Nielsine, f. 16. Februar 1840.
-

a. Anders Johansen Hovmøller viedes 6. November 1857 til Mette Kristine, født i Nørgaard i Rakkeby. De kom til at bo i Nørgaard i Rakkeby, hendes Fødegaard.

b. Hans Peter Johansen Hovmøller viedes 19. August 1859 til Kirsten Marie, født i Nørgaard i Rakkeby. De kom til at bo i Redsted.

d. Ane Nielsine Johansdatter Hovmøller [Se Side 9] viedes 18. Maj 1866 til Peder Markvorsen, født i Torp 22. December 1839. De kom til at bo i hendes Fødegaard, Hovmølle i Rakkeby.

III.

Peder Markvorsen og Hustru Ane Nielsines Børn.

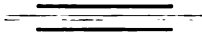
- a. Anna Kirstine Pedersen Hovmøller, f. 30. April 1867
 - b. Kirstine Marie, f. 9. Juni 1868.
 - c. Johan, f. 12. Februar 1877.
 - d. Markvor, f. 9. November 1879.
-

a. Anna Kirstine Hovmøller viedes 10. April 1888 til Niels Peter Jensen, Futtrup, født i Futtrup i Torp. De kom til at bo i Karby.

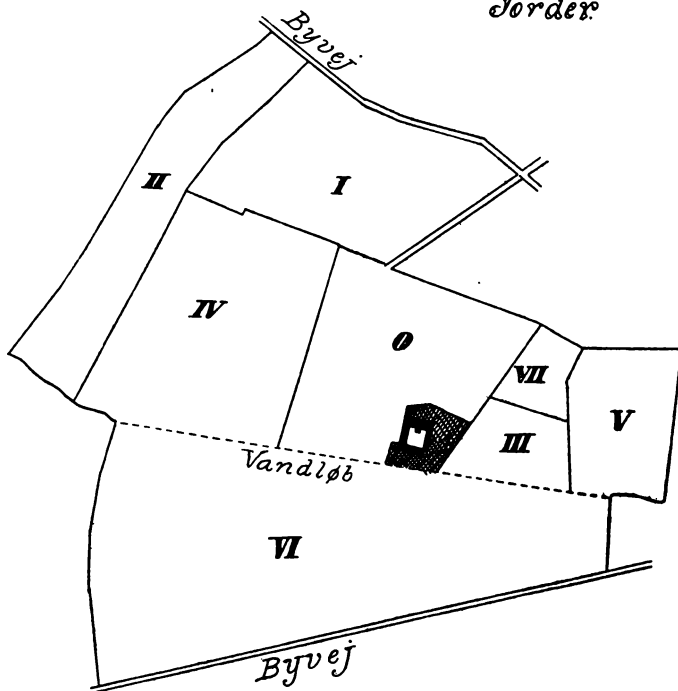
b. Kirstine Marie Hovmøller viedes 18. Maj 1894 til Jens Møller Mortensen, født i Nørremølle i Rakkeby. De kom til at bo paa Foldager.

c. Johan Pedersen Hovmøller viedes 23. April 1901 til Anna Kirstine Blaabjerg, født i Tæbring. De kom til at bo i Hovmølle i Rakkeby, og blev saaledes det fjerde Slægtled i Rækken.

d. Markvor Pedersen Hovmøller viedes 28. Oktober 1901 til Karen Østergaard, født i Lille-Ørndrup. Deres Hjem blev i Randersegnen, men de flyttede 1903 til Tæbring paa Mors.

Kort
over
„Hovmøllens“
Jorder.

Tegning af Lærer A. C. Skyum.